

شده، صحبت می‌کردند. بعضی دیگر از اهمیت تشکل توده مردم می‌گفتند که در آنجا سابقه‌ای طولانی داشته است. زنان جنوب و زنان صحرای نوبا (اهفد سعی دارد به تنهایی به زنان مناطق محروم کشور که آواره شده‌اند بورس بدهد) به طور خصوصی به من گفتند که فعالیت سازمان‌های زنان در طول جنگ چشمگیر بوده است. واضح است که زنان به آنچه بدون هیچ گونه ارتباطی با افکار غربی، برای زنان انجام داده‌اند، می‌بالند.

واحد مطالعات زنان در دانشگاه دخترانه اهفد به منزله موازنه‌ای است در مقابل برتری‌جویی حکومت و تسلط برنامه‌های آن برای ساختن «الگوی زن» مورد نظر آنها. بعضی از دانشجویان از پیگیری و شجاعت دانشکده خود در ایستادگی در مقابل ایده‌نولوژی غالب در جامعه‌شان مبهور به نظر می‌آمدند و هیأت علمی خود را تحسین می‌کردند.

ساندرا هیل

۱۶۶
سنگو

اصلاحات ترکیه

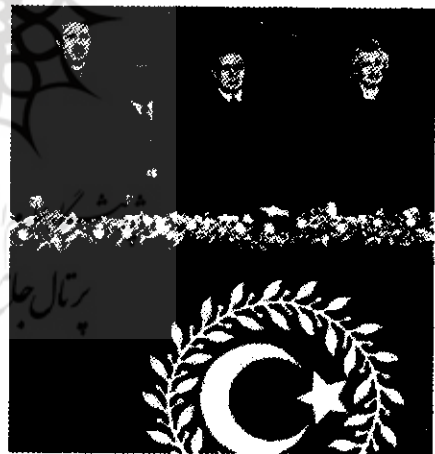
مجلس ترکیه با تصویب «قانون عفو مخالفین دولت» که سومین سری از لوایح معطوف به همگرایی با اتحادیه اروپایی میباشد آنرا به مورد اجرا گذاشت.

این لایحه که از طرف دولت رجب طیب اردغان و حزب متبوعش «عدالت و توسعه» - یک حزب میانه‌روی اسلامی - به مجلس ارائه شد، تلاش آنها برای انجام اصلاحات همه جانبه در ترکیه به منظور فراهم کردن عضویت آن در اتحادیه اروپایی نشان دارد. حل این موارد که شامل حقوق بشر، اصلاحات اقتصادی و سیاسی، حقوق اقلیت‌ها و به ویژه کردها و ... می‌باشد در سال ۱۹۹۹ از سوی اتحادیه اروپایی به عنوان پیش شرط‌های عضویت کشور ترکیه در آن اتحادیه مطرح و اعلام شد.

هرچند این اقدامات توسط دولتی که به اسلام‌گرایی شهرت دارد انجام می‌شود ولی نباید فراموش کرد که عمده کار در سال گذشته و توسط دولت چپ‌گرای اجوبیت انجام شد؛ در مرداد ماه سال گذشته - اوت ۲۰۰۲ - بود که لوایحی مبنی بر لغو مجازات اعدام، صدور اجازه تدریس به زبان‌های بومی و تأسیس رادیو و تلویزیون خصوصی و... تصویب شد، این مصوبه که بسیار غیره منتظره بود از طرف اتحادیه اروپایی و خاور سولانا اقدامی شجاعانه و دموکراتیک که ترکیه را به خانواده دموکراسی اروپا نزدیک می‌کند نامیده شد.

مسئله بسیار مهمی که اینجا جلب توجه می‌کند این است که با وجود آنکه این قوانین تا حدود زیادی نقش ارتش ترکیه و نظامیان را محدود می‌کند و دست آنها را در پاره‌ای از

تصمیم‌گیری‌های مهم سیاسی محدود می‌کند و آنها در قبال این تحولات واکنش در خور توجهی نشان ندادند. بسیاری از این موارد مصوب نه تنها در مغایرت با اندیشه‌های کمالیسم و حتی برخلاف قانون اساسی مصوب ۱۹۸۲ این کشور نیز می‌باشد. با توجه به آن که نظامیان که حافظ قانون اساسی و برنامه‌های آتاتورک می‌باشند نه فقط آنها مانند گذشته دست به اقدامی نزدند حتی به افرادی که در گذشته بر اثر شکایت خود آنها به زندان هم محکوم شدند اجازه دادند در اتخاذ این تصمیمات شرکت کنند و آنها را به تصویب برسانند.^۱

که در خلال آن حزب راست‌گرای حرکت ملی که خواستار اعدام اوجلان بود با این قانون مخالفت می‌کرد و باغچه‌لی رهبر حزب حرکت ملی این اصلاحات را خام و شتابزده توصیف کرد به اقداماتی که در کمال شگفتی با برخورد تند نظامیانی روبرو شد که این اصلاحات را قانونی و دموکراتیک نامیدند.

چنین به نظر می‌آید که حتی نظامیان ترکیه نیز دریافته‌اند که برای حفظ اصول اساسی قانون و اقتدار سرزمین‌شان و کسب منافع ملی گسترده‌تر باید از برخی عقاید و قوانین غیردموکرات - حتی آنهایی که از اصول آتاتورک محسوب می‌شد - چشم‌پوشی کنند تا با حمایت اتحادیه اروپایی بتوانند به اولویت‌هایی چون رشد سریع اقتصادی، منافع بلند مدت ژئوپولیتیکی و تحکیم موقعیت خود به عنوان پلی بین اروپا و آسیا ... دست یابند. از جمله حضور نظامیان ترکیه در افغانستان به عنوان نیروی حافظ صلح و احتمالاً حضور همین نیروها در عراق، نقش آفرینی و دخالت در تعیین حکومت آینده عراق، دستیابی به امتیازاتی در آینده عراق، و نقش آفرینی در روند صلح خاورمیانه و ... از جمله مواردی است که می‌توان از آن به عنوان چشم‌اندازهای نظامیان و سیاستمداران سنتی ترکیه نام برد.

ریشه این دگرگونی در رفتار نظامیان را به تحولات سال پیش ترکیه و زمانی که قرار بود مجازات اعدام لغو شود می‌توان دنبال کرد

جالب اینجا است که حزب ملی‌گرای حرکت ملی هم که سال گذشته با اعتراضات

شدید این قوانین را زیر پا گذاشتن حقوق خانواده‌های سی‌هزار قربانی جنگ با Pkk عنوان کرده بود امسال با ملایمت بیشتری این قوانین را دنبال می‌کند و در اطلاعیه‌ای پذیرفت که برای رسیدن به اهداف عالی و رشد و توسعه کشور باید تنگ‌نظری‌ها و عقاید سنتی را کنار گذاشت.

سهراب مستوفی

تفکرو ۱۶۸

یادداشت:

۱. به طور مشخص اردوغان در سال ۱۹۹۹ که شهردار استانبول بود به علت نطقی زندانی شد و چهار ماه در زندان بود.

شرق: طلوع یک گفتار تازه؟

با طلوع روزنامه شرق در اواخر شهریور ماه گذشته نسیمی دلگرم‌کننده بز هوای پاییزی سالیان اخیر مطبوعات وزید. شرق می‌کوشد با گشودن زاویه‌های جدید و پروردن ذهن و زبان‌های نوپدید در میانه دو گفتار غالب و رایج بر فضای سیاسی - مطبوعاتی این سال‌ها جایی برای خود بگشاید و ضمن نقد کژی‌ها و کاستی‌های گفتار مزبور، گفتارهای تازه پدید آورد.

اگر بپذیریم لحن گفتار روزنامه‌های نزدیک به جناح «راست» لحنی تأدیب‌گر و هشداردهنده و زنه‌ارگواست که بیشتر میل به طرد و رد دارد و دیگران را می‌هراساند و از خود می‌رانند و لحن روزنامه‌های جناح اصلاح‌طلب درون حکومت را نیز لحنی ناصحانه و فاش‌گویانه و گاه نیز ملتسمانه بدانیم که مدام - بی‌آن که سنج‌ای دقیق به دست دهند - همگان را از نستجیدگی برحذر می‌دارند، باز اگر بپذیریم که طرف خطاب هر دوی این دو گروه عمدتاً گروه مقابل‌اش است و نه عامه روزنامه‌خوان، لحن شرق لحنی است ناظرانه و کاوشگرانه و مؤدبانه که از القاء می‌پرهیزد و به اقناع می‌آویزد و این ویژگی‌ها در کنار احترام به فهم و شعور و ذوق و سلیقه مخاطب و نیز گشودن و بازگذاشتن دریچه‌ها و روزنه‌های اطلاع و آگاهی به روی او - بدون جهت‌گیری‌های خاص - و مختار گذاردن در پذیرفتن یا نپذیرفتن خبر و تحلیل رسانه - که این ویژگی هم موجب گسترده‌تر شدن طیف مخاطبان و گسترده‌تر کردن سپهر اطلاعات و آگاهی‌شان می‌شود - می‌توانیم بگوییم که شرق، هم از حیث سیاسی - اجتماعی و هم از حیث حرفه‌ای، رسانه مکتوب نوعاً نرونازهای است. البته در همین جا باید گفت که رویکرد شرق در برخی از صفحات میانی‌اش رویکردی نه چندان روزنامه‌نگارانه است و بیشتر به کار